

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISMŲ ĮSTATYMO NR. I-480 12, 28, 31, 34, 36, 37, 39, 41, 45, 74, 76, 78, 79¹, 81, 90, 91¹, 91², 101, 104, 105, 119, 120, 122 STRAIPSNIŲ, VI SKYRIAUS PIRMOJO SKIRSNIO PAVADINIMO IR VII SKYRIAUS PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-568, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO NR. VIII-1029 13, 20, 21, 22, 24, 31, 33, 43, 45, 51, 63, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 77, 78, 81, 84, 99, 123, 127, 128, 129, 130, 131¹, 132, 134 IR 157 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-569, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 627, 630, 661 IR 662 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-570, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ ĮSTEIGIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1030 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-571, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ REORGANIZAVIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-572, LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 62¹, 175², 186, 192, 217 IR 240 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-580 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISMŲ ĮSTATYMO NR. I-480 7, 36, 39, 45, 48, 53¹, 53², 54, 55¹, 57, 61, 63, 69¹, 76, 78, 84, 85, 88, 91², 91³, 91⁴, 91⁵, 93, 94, 98, 101, 102, 106, 119, 121, 122, 124, 128, 130 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO 44¹ STRAIPSNIU IR NAUJA VII DALIMI IR 95 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO NR. XIII-2372 10, 38 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR 14, 15, 16 STRAIPSNIŲ PRIPAŽINIMO NETEKUSIAIS GALIOS ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-605“ PROJEKTO

(toliau - Projektas)

(TAP-21-1201; TAIS Nr. 21- 21-27748(2))

2021-09-13 Nr.

Vilnius

Projekto rengėjai: Teisingumo ministerija.

Projekto tikslas: Seimo valdybos prašymu pateikti Vyriausybės išvadą dėl šių septynių įstatymų projektų (toliau kartu – Įstatymų projektai):

1. Teismų įstatymo Nr. I-480 12, 28, 31, 34, 36, 37, 39, 41, 45, 74, 76, 78, 79¹, 81, 90, 91¹, 91², 101, 104, 105, 119, 120, 122 straipsnių, VI skyriaus pirmojo skirsnio pavadinimo ir VII skyriaus pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-568 (toliau – TĮ projektas 1);

2. Administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 13, 20, 21, 22, 24, 31, 33, 43, 45, 51, 63, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 77, 78, 81, 84, 99, 123, 127, 128, 129, 130, 131¹, 132, 134 ir 157 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-569 (toliau – ABTĮ projektas);

3. Administracinių nusižengimų kodekso 627, 630, 661 ir 662 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-570 (toliau – ANK projektas);

4. Administracinių teismų įsteigimo įstatymo Nr. VIII-1030 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-571 (toliau – ATĮ projektas);

5. Administracinių teismų reorganizavimo įstatymo projekto Nr. XIVP-572 (toliau – ATRĮ projektas);

6. Civilinio proceso kodekso 62¹, 175², 186, 192, 217 ir 240 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-580 (toliau – CPK projektas);

7. Teismų įstatymo Nr. I-480 7, 36, 39, 45, 48, 53¹, 53², 54, 55¹, 57, 61, 63, 69¹, 76, 78, 84, 85, 88, 91², 91³, 91⁴, 91⁵, 93, 94, 98, 101, 102, 106, 119, 121, 122, 124, 128, 130 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo 44¹ straipsniu ir nauja VII dalimi ir 95 straipsnio pripažinimo

netekusiu galios įstatymo Nr. XIII-2372 10, 38 straipsnių pakeitimo ir 14, 15, 16 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projekto Nr. XIVP-605 (toliau – TĮ projektas 2).

Dabartinė situacija: Įstatymų projektus Seimui pateikė Respublikos Prezidentas (Įstatymų projektus parengė Prezidento kanceliarija).

Įstatymų projektai buvo parengti siekiant:

- optimizuoti ir paspartinti teisėjų atrankos procedūrą (pretendentų atrankos bus vykdomos nuolat teismų pakopos ir (ar) specializacijos pagrindu, t. y. ne į konkretų teismą, kaip dabar, o sudarant nuolat atnaujinamus rezervinius įvertintų pretendentų į atitinkamos pakopos teisėjus sąrašus (pretendentai į juos įtraukiami 1 metų laikotarpiui); atrankos procedūros bus *ad hoc* organizuojamos esant laisvai arba atsilaisvinančiai Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio ir Lietuvos apeliacinio teismo teisėjo vietai bei visas atvejais, kai siekiama eiti vadovaujamas pareigas teismuose; atsisakoma atrankos tais atvejais, kai teisėjas pretenduoja persikelti iš vieno tos pačios pakopos teismą į kitą);

- subalansuoti darbo krūvį ir suvienodinti teisėjų bei teismo darbuotojų darbo sąlygas vietoj dviejų apygardos administracinių teismų (Vilniaus apygardos administracinio ir Regionų apygardos administracinio) steigiamame Lietuvos apygardos administraciniame teisme, efektyvinti vidaus darbo organizavimą šiame teisme;

- centralizuoti bylų paskirstymo teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymo procesą Lietuvos apygardos administraciniame teisme, jį optimizuoti ir skaidrinti (numatoma, kad apjungtame Lietuvos apygardos administraciniame teisme byla bus nagrinėjama arčiausiai pareiškėjo gyvenamosios (buveinės) vietos esančiuose teismo rūmuose, jei pareiškėjas gyvena Lietuvoje, arba jo pasirinktuose rūmuose, jei pareiškėjas gyvena užsienyje);

- sudaryti galimybes visiems Lietuvos apygardos administracinio teismo teisėjams specializuotis, taip užtikrinant aukštesnę bylų nagrinėjimo kokybę;

- plačiau naudoti informacines ir elektroninių ryšių technologijas, taip didinant teismų procedūrų skaitmeninimą bei teisingumo vykdymo prieinamumą visuomenei;

- paspartinti bylų nagrinėjimą (ypač Lietuvos apygardos administraciniame teisme) numatant galimybę bylų nagrinėjimą ir proceso dalyvių, liudytojo, eksperto ir kt. asmenų dalyvavimą teismo posėdžiuose teismo sprendimu užtikrinti naudojant ryšių technologijas, su sąlyga, kad bus užtikrintas patikimas byloje dalyvaujančių asmenų tapatybės nustatymas, paaiškinimų ir parodymų davimas, klausimų ir prašymų pateikimas etc.;

- sudaryti sąlygas platesniam asmenų ratui eiti apygardos administracinio teismo teisėjo pareigas ir taip mažinti teismų uždarumą. Tokiu būdu siekiama užtikrinti didesnę teismų sistemos veiksmingumą ir atvirumą bei sudaryti prielaidas visuomenės pasitikėjimo šia sistema bei teise ir valstybe apskritai didėjimui.

Projekto esmė: Projektu siūloma:

1. Iš esmės pritarti TĮ projektui 1, tačiau pasiūlyti Seimui jį tobulinti pagal pateiktas pastabas:

- Siūloma nustatyti galimybę teismo procesuose naudoti ne tik vaizdo konferencijas, bet ir telekonferencijas;

- Siekiant teisinio aiškumo, siūloma nustatyti, kad tiek nuolat atnaujinamuose pretendentų į teisėjus sąrašuose, tiek ir kandidatūrų į konkretaus teismo teisėjus sąrašuose turi būti nurodomi pretendentų į teisėjus vertinimo Pretendentų į teisėjus atrankos komisijoje rezultatai;

- Atsižvelgiant į Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (BDAR) reikalavimus siūloma įstatyme įtvirtinti, kokių tikslu Prezidento kanceliarija, Atrankos komisija ir Nacionalinė teismų administracija tvarko pretendentų asmens duomenis.

- Siūloma atsisakyti nuostatos, kad apygardos administracinio teismo teisėjais galėtų būti skiriami pretendentams į apylinkės teismo teisėjus nustatytus reikalavimus atitinkantys asmenys, turintys ne mažesnę kaip 10 metų teisinio darbo viešojo administravimo srityje stažą.

- Taip pat teikiami kiti tikslinamojo pobūdžio pasiūlymai TĮ projektui 1.

2. **Iš esmės pritarti ABTĮ projektui**, tačiau pasiūlyti Seimui jį tobulinti pagal pateiktas pastabas:

- Turi būti atsisakyta pakeitimo, kuriuo naikinamas atsisakymo priimti skundą (prašymą, pareiškimą) pagrindas, kai byla nepriskirtina tam teismui, kadangi šis pagrindas išliktų aktualus, pavyzdžiui, jei skundas klaidingai paduodamas Lietuvos apygardos administraciniam teismui, nors yra priskirtinas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) kompetencijai.

- Vadovaujantis BDAR tikslintas ABTĮ projektas nurodant, koku tikslu tvarkomi asmens duomenys, kai yra skelbiama apie teismo posėdžius.

- Taip pat teikiami kiti tikslinamojo pobūdžio pasiūlymai ABTĮ projektui.

3. **Iš esmės pritarti ANK projektui**, tačiau pasiūlyti Seimui jį tobulinti pagal pateiktas pastabas:

- Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, siūloma nustatyti pagrindus, kada galimas informacinių ir elektroninių ryšių technologijų naudojimas nagrinėjant administracinių nusižengimų bylas teismuose: „Išimtiniais atvejais, kai neįmanoma užtikrinti bylų nagrinėjimo šiame Kodekse nustatyta įprasta tvarka, <...>, jei yra tam tinkamos techninės galimybės, <...>, kai pagrįstai manoma, kad tokiu būdu byla bus išnagrinėta greičiau, tai netrukdyt išsamiai ir objektyviai ištirti visas bylos aplinkybes ir bus užtikrintos proceso dalyvių teisės.“ Be to, turėtų būti numatyta tolesnė teismo nagrinėjimo eiga, paaiškęs, kad tam tikram proceso veiksmui atlikti būtinas tiesioginis administracinio nusižengimo teismoje dalyvaujančių asmenų dalyvavimas tam, kad jie tinkamai pasinaudotų savo procesinėmis teisėmis ar būtų išsamiai ir objektyviai ištirtos bylos aplinkybės.

- Taip pat teikiami kiti tikslinamojo pobūdžio pasiūlymai ANK projektui.

4. **Iš esmės pritarti ATĮ projektui**, tačiau pasiūlyti Seimui jį tobulinti atsisakant kai kurių perteklinių nuostatų (nes jos reguliuojamos ATRĮ projekte).

5. **Pritarti ATRĮ projektui ir TĮ projektui 2.**

6. **Iš esmės pritarti CPK projektui**, tačiau pasiūlyti Seimui jį tobulinti pagal pateiktas pastabas:

- Atsižvelgiant į tai, kad kituose proceso įstatymuose nėra įtvirtinta pareiga proceso dalyviams prisiekti, padėjus ranką ant Konstitucijos, taip pat siekiant pritaikyti CPK nuostatas tiems atvejams, kai vyksta nuotolinis teismo posėdis, tikslinga atsisakyti tokios priesaikos.

- Taip pat teikiami kiti tikslinamojo pobūdžio pasiūlymai CPK projektui.

Derinimas: Projektas teiktas derinti Finansų ministerijai, Teisėjų tarybai, Lietuvos advokatūrai, Nacionalinei teismų administracijai ir Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai. Papildomai gauta Prezidento kanceliarijos išvada. Finansų ministerija pastabų neturėjo. Projektas patikslintas pagal Teisėjų tarybos, Prezidento kanceliarijos, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos ir Lietuvos advokatūros pateiktas pastabas ir pasiūlymus. Dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta, parengta derinimo pažyma.

Atitikimas Vyriausybės programai: Projektas neprieštarauja Vyriausybės programai.

Dalykinio vertinimo išvada: Iš esmės pritardami Projektui ir jame pateikiamiems argumentams, teikiame šias pastabas:

1. Projekto 1.8 punkte formuluojama pozicija, kurioje siūloma išvis atsisakyti TĮ projektu 1 siūlomo Teismų įstatymo naujo 66 str. 2 d. nuostatos, kad Apygardos administracinio teismo teisėjais gali būti skiriami nustatytus reikalavimus atitinkantys asmenys, *turintys ne mažesnę kaip 10 metų teisinio darbo viešojo administravimo srityje stažą*. Siūlome tikslinti Projekto 1.8 punktą suformuluojant siūlymą rengėjams tiksliau (siauriau) apibrėžti kategorijas asmenų, kurie, turėdami reikiamą teisinio darbo viešojo administravimo srityje stažą bei atitikdami nustatytus reikalavimus, galėtų būti skiriami Apygardos administracinio teismo teisėjais dėl šių argumentų:

a) Kaip vienintelis Teisingumo ministerijos siūlymą pagrindžiantis argumentas Projekte nurodoma tai, kad „darbas viešojo administravimo srityje apima santykinai plačią veiklos sritį, kurioje nebūtinai įgyjama teisėjo darbui reikalinga patirtis ar žinios“. Atkreiptinas dėmesys, kad

teiginys, jog „nebūtinai įgyjama“, nereiškia, kad būtinai neįgyjama tokia patirtis, kas išplauktų iš siūlymo išvis atsisakyti tokios nuostatos. Prielaida, kad asmuo, turintis 10 metų teisinio darbo viešojo administravimo srityje stažą, jokiais atvejais neįgyja reikiamos kompetencijos būti Apygardos administracinio teismo teisėju reikštų, pavyzdžiui, ir tai, kad asmuo, kuris 10 metų dirbo ministerijoje politikos formavimo (i.e. teisėkūros) srityje – pats *de facto* kūrė įstatymus ir poįstatyminius teisės aktus - yra nekompetentingas vertinti, ar jie teisingai taikomi.

b) Juo labiau, kad tiek galiojančiame įstatyme, tiek siūlomuose pakeitimuose numatoma galimybė teisėju (dargi aukštesnės instancijos nei aptariamas Apygardos administracinis teismas) būti skiriamam teisės mokslininkui, turinčiam 8 metų teisinio pedagoginio darbo stažą. Manytina, kad galima teigti, kad dirbant pedagoginį darbą irgi „nebūtinai įgyjama teisėjo darbui reikalinga patirtis ar žinios“.

c) Pabrėžtina taip pat, kad vien asmens turėjimas darbo viešojo administravimo srityje patirties nereiškia, kad jis automatiškai taps Apygardos administracinio teismo teisėju – TĮ numato kitas papildomas sąlygas ir saugiklius, kad teisėjais taptų tik asmenys turintys tam pakankamą kompetenciją (kaip antai: pretendentai turės išlaikyti egzaminą į teisėjus ir būti vertinami atrankos komisijos bendra tvarka; į pareigas jie galės būti skiriami tik Respublikos Prezidento sprendimu, gavus Teisėjų tarybos patarimą etc.).

d) Atkreiptinas dėmesys, kad Viešojo administravimo įstatymas įtvirtina viešojo administravimo (toliau - VA) sisteminių „skirstymą“ įvairiais aspektais. Pavyzdžiui, VAĮ 4 str. 1d. nustato, kad VA subjektų sistemą sudaro valstybinio administravimo subjektai, regioninio administravimo subjektai ir savivaldybių administravimo subjektai; VAĮ 6 str. nustato VA sritis: administracinis reglamentavimas; administracinių sprendimų priėmimas; administracinių paslaugų teikimas; teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo ir laikymosi priežiūra; viešųjų paslaugų teikimo administravimas. Savo ruožtu pvz. Valstybės tarnybos (kuri yra neatsiejama VA sistemos dalis) įstatymas nustato reikalavimus valstybės tarnautojams bei valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų suskirstymą į grupes vadovaujantis įvairiais kriterijais.

Manytina, kad vadovaujantis šiomis įstatymų normomis (arba pačiame Teismų įstatyme nustatant tam tikrus kriterijus), yra įmanoma įtvirtinti pakankamai apibrėžtą teisinį reguliavimą tam, kad užtikrinti, jog Apygardos administracinio teismo teisėjais būtų skiriami tik tie 10 metų teisinio darbo viešojo administravimo srityje stažą turintys asmenys, kurie turi įgiję reikalingą patirtį ar žinias (kaip pvz. nustatant, kad Apygardos administracinio teismo teisėjais gali būti skiriami nustatytus reikalavimus atitinkantys *karjeros valstybės tarnautojai* (pirmas kriterijus), turintys ne mažesnę kaip 10 metų teisinio darbo *valstybinio administravimo subjektuose* (antras kriterijus), *administracinio reglamentavimo srityje* (trečias kriterijus), stažą).

2. Toje pačioje Teismų įstatymo naujo 66 str. 2 d. iš institucijų, kurių kadenciją baigę pirmininkai, jų pavaduotojai ir nariai gali būti skiriami Apygardos administracinio teismo teisėjais, sąrašo, siūlome išbraukti Vyriausiąją rinkimų komisiją atsižvelgiant į tai, kad didžioji šios komisijos narių dalis yra deleguojama partijų, t.y. savo esme yra grynai politiniai paskyrimai, kuriems nėra keliami jokie kompetencijos reikalavimai (išskyrus formalų darbo rinkimų komisijose patirties). Arba bent jau reikėtų numatyti išimti partijų deleguotų šios komisijos narių atžvilgiu.

3. Teisės akto aiškumo vardan siūlome Projekto 5 punkte dėstomą pritarimą ATRĮ projektui ir TĮ projektui 2 išdėstyti dviem atskirais 5 ir 7 punktais.

Taip pat siūlome rengėjams įvertinti Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pateiktas pastabas Projektui.

Siūlome projektą svarstyti **Tarpinstituciniame pasitarime.**

Patarėjas

Audrius Kasinskas